

Inhoudsopgave van de transcriptie van het interview met mevr. T.A. van Iren-Doeven, 4-4-2022

- Blz. 1 Ouders. Ouderlijk gezin.
- Blz. 4 Buiten spelen als kind. Kleuterschool.
- Blz. 5 Lagere school. Hbs voor Meisjes, afdeling mms.
- Blz. 7 Opleiding van broers. Baantje.
- Blz. 8 Verhuizing naar het Levendaal.
- Blz. 9 Ouders.
- Blz. 10 Secretaresseopleiding bij Pont. Baan als secretaresse bij de Gasunie.
- Blz. 11 Sollicitatie bij het Academisch Ziekenhuis Leiden.
- Blz. 12 Baan bij het Medisch Opvoedkundig Bureau. Directeur Teuns.
- Blz. 14 Opleiding sociale academie.
- Blz. 15 Verkering
- Blz. 16 Vrijwilligerswerk bij het Gecoördineerd Bejaardenwerk.
- Blz. 17 M.O.B. Telefonische Hulp Dienst.
- Blz. 18 “Moker”, radioprogramma van de kerk.
- Blz. 19 M.O.B. Behandeling van de kinderen.
- Blz. 21 Adoptie van tweeling door zoon.
- Blz. 22 Uithuisplaatsing van de kinderen in het M.O.B. Huwelijk.
- Blz. 23 Post HBO opleiding Management.
- Blz. 24 Huiswerk Instituut aan huis.
- Blz. 25 Ziekte echtgenoot.
- Blz. 27 Opgroeien van zoon.
- Blz. 28 Deelname aan groep van de Studenten Ekklesia Leiden.

Transcriptie van het interview met mevr. T.A. van Iren-Doeven, geboren 2-9-1945

I-1: Mevrouw Iren, bij ons voorgesprek ...

G: Ván Iren.

I-1: Ván Iren.

G: Ja.

I-1: Bij ons voorgesprek heeft u verteld, dat u een echte Leidse bent.

G: Ja.

I-1: Kunt u vertellen waar u geboren bent en wanneer?

G: Ik ben dus geboren op 2 september 1945, net na de oorlog, en ik ben in Leiden in het Academisch Ziekenhuis geboren.

I-1: En uw ouders, uw gezin, kunt u daar iets over vertellen? Uw vader en moeder ...

G: Ja, nou, dat was heel moeizaam allemaal. Ze komen alletwee uit een klein dorp, stadje, Blokzijl. En daar hebben ze een paar van die afgelopen boerderijtjes staan. En ze hadden dus ...

Ze kwamen uit een heel arm milieu, kun je rustig zeggen. Er was geen werk en mijn vader wilde heel graag doorleren, maar daar was geen geld voor. En toen zeiden zijn broers: "Ja, wij moesten werken na de school (de lagere school) en Pieter ook. Het maakt toch geen onderscheid." Nou, dus toen ...

En mijn moeder werd dienstmeisje bij de dominee; had ook geen opleiding. En mijn vader heeft zich ontzettend ... Het was een keiharde werker, dus waar hij maar een baantje zag daar ging hij op af. En uiteindelijk is hij ...

Er waren daar in Blokzijl twee mannen (Kruiders heetten ze) en die woonden in Leiden ondertussen, en die hadden alle twee een zaak in meubels, stoffering, gordijnen; dat soort dingen. En toen is hij uiteindelijk (dus met allerlei tussenbaantjes) is hij daar terechtgekomen en deed hij gewoon klussen voor de klanten van deze mannen. En hij heeft zelf nog zo'n soort klein (op zijn manier dan) klein bedrijfje gehad ook.

Maar het was altijd Geld dat was echt een probleem! Als ik zie hoe makkelijk ik toch iets Dure kaarsen kopen en alles. Er was nergens [huisbel gaat] tijd en geld voor.

I-1: Er was geen geld, vertelde u.

G: Nee. D'r moest dus heel hard gewerkt worden voor de dagelijkse boterham. En ikzelf, maar dat vond ... Heb ik achteraf het gevoel gehad: ze waren zo druk bezig.

Mijn moeder kreeg drie kinderen in drie jaar tijd, op een bovenhuisje op de Hogewoerd [nr. 129a], was los van haar eigen dorp, waar ze gewoon de catechisatie en de zang en vriendinnen had. Kwam

ze daar op de Hogewoerd, drie hoog, twee hoog, met een bijdehante onderbuurvrouw, een echte Leidse. En een dronken man, een man die vaak dronken was. En dus ...

Mijn moeder moest alleen maar werken, werken, werken om de boel rond te krijgen. En mijn vader werkte ook heel hard om toch geld op de plank te krijgen. En, zeker als je ouder wordt, dan merk je, dan vind je alle dingen toch een beetje normaal als kind.

Maar ik denk nu nog met zovél respect voor die mensen, dat ze zich zo hebben opgewerkt van een dorp waar niks gebeurt naar Leiden, waar ze ook andere dingen deden. Ze gingen naar de kerk in Leiden ook. Dus ik heb eigenlijk heel veel respect voor ze.

Maar het is jammer ... Dat is natuurlijk wel het nadeel van als je zelf ouder wordt, dan kun je hun manier van doen beter begrijpen, hè? Dan zou je eigenlijk ... Dan zou ik nu nog met haar willen praten van: "Goh, mam, hoe voelde je je daar op de Hogewoerd, en heb je wel mensen met wie je af en toe een babbeltje kunt maken, of"

Maar goed, het was werken en zuinig zijn. En dat vind ik wel jammer, als ik nu zie ... Ik ben dus net terug uit Lemmer. En hoe die twee mannen [zoon van G en zijn partner] die tweeling (die waren gister twee) en hoe die mannen met die kinderen omgaan! Zo losjes, zo prettig, zo ... En die kinderen huilen ook niet als ze naar bed moeten, of wat, weet ik het. Het zijn hele ontspannen kinderen. Ik denk: god, als mijn moeder nou toch eens wat meer tijd voor mij had gehad! Maar ja ...

I-1: Uw moeder was natuurlijk niet alleen in zo'n situatie, hè?

G: Precies. Nee, nee hoor.

I-1: U had drie zusjes, of drie kinderen d'r bij. Wat waren dat?

G: Nee, ik had twee broers.

I-1: Twee broers. In welke volgorde?

G: Ik was de jongste.

I-1: De jongste.

G: En er waren twee broers boven me.

I-1: OK. Opa's en oma's, waren die ook in de buurt? Kwamen die wel?

G: Nee, want die woonden dus in Blokzijl en die hadden geen geld om met de trein naar Leiden te komen.

I-1: Kende u uw opa's en oma's?

G: Ja hoor, wij gingen er vaak in de zomervakantie heen. En dat vond ik héérlijk. Dat weidse, dat ... Gewoon die boerderijen, en wij renden door die weilanden heen. Het was een heerlijke tijd.

Blokzijl is voor mij nog een soort heilig plekje, zo van ... Daar voelde ik me ... Alles was zo makkelijk, zo vrij, zo ... Ja, het was heerlijk daar.

I-1: Ja, want ik vroeg me wel af: u woonde op de Hogewoerd. De trams gingen daar dwars doorheen. Er waren allemaal winkels. Hoe speelden de kinderen daar?

G: Nou, er was een steegje bij ons om de hoek, de Bolwerksteeg [Bolwerkstraat], of zo, heette die. En daar werd inderdaad voornamelijk gespeeld. Want inderdaad, de trams reden heen en weer, maar dat straatje daar, daar kwamen altijd wel een paar kinderen bij elkaar.

I-1: En wat deed u dan met elkaar?

G: Er was een zandbak en spelletjes, verstoppertje. Ik denk een beetje de gewone dingen die kinderen doen.

I-1: Waren uw ouders religieus?

G: Ja, ze zijn alle twee gereformeerd gedoopt en hebben het ook beleden. En wij zijn ook allemaal gedoopt.

I-1: Naar welke kerk gingen ze vanaf de Hogewoerd?

G: Naar de Lammenschans ... Lammenschansweg [Gereformeerde Zuiderkerk]. Die staat er dus nu niet meer. Dat was die kerk die zo half ... Je keek er aan ... zo tegen zo'n halve maan als het ware. En hij is dus inderdaad afgebroken. Er was geen geld voor.

I-1: Heeft u ook ooit gemerkt dat uw ouders lid waren van een politieke partij, of dat ze een bepaalde uitgesproken mening hadden over politiek?

G: Nee. Ze deden gewoon de AR [Anti-Revolutionaire Partij], dat was in die tijd voor de gereformeerden de goeie partij. En daar stemden ze op.

I-1: U bent naar school geweest, op de kleuterschool neem ik aan?

G: Ja.

I-1: Waar was die?

G: Die was op de Middelstegracht.

I-1: Was dat ver lopen bij u vandaan?

G: Nee, niet zo ver.

I-1: En daar werd u naartoe gebracht?

G: Ja, daar bracht mijn moeder me 's morgens heen.

I-1: Hoe heeft u die tijd ervaren? Wat weet u daar nog van?

G: Van die kleutertijd weet ik niet veel.

I-1: De lagere school tijd?

G: Ja, daar wel van. Toen gingen we naar de gereformeerde school op de ...(hoe heet het daar) de Herenstraat. Daar had je een gereformeerde school. Opleidingsschool heette het ook nog. [Chr. Kleuterschool Prinses Juliana, Herenstraat 64]

I-1: Was het een gemengde school?

G: Jongens en meisjes? Ja, dat wel.

I-1: Hoe heeft u dat ervaren, de lagere school?

G: Ik was vrij leergierig, ik vond het leuk om dingen te leren, maar ik was ontzettend verlegen! Dus ik heb me heel vaak angstig gevoeld, terwijl ik ...

Nogmaals, ik leerde goed, ik was nooit achter met iets, maar ik vond al die kinderen om me heen ... Ik vond het heel ... Ik vond het moeilijk om daar een plaats in te vinden.

I-1: Maar hoe was het dan met u in het gezin? U was met twee jongens. Was het misschien ook niet altijd makkelijk?

G: Nee, zeker niet. En die jongens waren weer jaloers op elkaar, want mijn jongste broer daar trok ik veel mee op, en de oudste broer die hing er zo'n beetje ... Nou ja, hing er bij eigenlijk.

I-1: Maar had u nou ook nog een zusje? U had het over vier kinderen.

G: Nee hoor, drie.

I-1: Drie kinderen?

G: Ja.

I-1: Je zou denken dat u verwend werd door de jongens! [Lacht]

G: Nou, dat zegt iedereen, maar dat is niet waar. [Lacht] Ze vochten om hun eigen plekje in het gezin, maar ...

I-1: Maar toen u op de lagere school zat, was u toen ook lid van een partij? Nee, van een partij, van een club? Gym, of scouting?

G: Nee. Nou, ik heb misschien wel eens een paar maanden op gym gezeten, maar dat is niet echt een ... is niet echt [Er komen logés het huis binnen]. Een gymclub heb ik wel een tijd op gezeten.

I-1: Toen waren uw ouders zo wijs om u naar de hbs [hogere burgerschool] te sturen. Wat was dat, wat was de ervaring? In die tijd gebeurde dat niet zoveel met meisjes.

G: Nee. Ik moet ook zeggen: mijn vader was eigenlijk altijd heel trots op me. Dat heb ik van andere mensen gehoord. Dat zei hij niet tegen mij, dat hij zo blij was.

Maar, nou ja, ik was dus ... De lagere school heb ik gedaan, en ik wilde eigenlijk ... Ja, wat wilde ik eigenlijk? Ze hadden me advies voor hbs gegeven, dus toen dacht mijn vader ook: natuurlijk, zij mag wel doorleren. Dus dat doen we.

En toen ben ik dus naar de gemeentelijke ... nee, de hogere burgerschool voor meisjes, op de Garenmarkt, ben ik terechtgekomen. En ik vond het daar heerlijk, om [...] Ik vond dat daar goed onderwijs werd gegeven, echt heel degelijk. En ik ging boeken lezen die ik normaal niet zo zou gelezen hebben. En Frans en Duits en Engels, dus je moest van alle vakken acht boeken, en Nederlands vijftig, geloof ik. Heel veel, nou, ik geloof dertig.

Maar de school op zich vond ik heerlijk, het leren. Maar daar zat ik met een probleem, dat het toch een ... Het waren allemaal mei... nou, allemaal, het waren ..., niet allemaal maar het merendeel was de vader dokter, advocaat, chirurg. En ik zat weer in dat gevoel van: o, god, waar is mijn plek, wat ben ik eigenlijk waard?

I-1: Maar heeft u dat zo ervaren?

G: Dat heb ik zo ervaren.

I-1: Dus uw medeleerlingen waren niet altijd even aardig of ...?

G: Die klitten natuurlijk bij elkaar. Die hebben dezelfde achtergrond en daar paste ik niet bij.

I-2: Dus u voelde zich een buitenstaander?

G: Ja, toen eigenlijk wel. Nogmaals, dat ik het leren leuk vond en dat ik de leerstof ook goed begreep, dat heeft me echt boven water gehouden. Dat vind ik toch echt de moeite waard.

I-1: Maar wisten de meisjes allemaal van elkaar wat hun vaders deden?

G: Dat denk ik van wel. Want je zag bijvoorbeeld een dochter van een huisarts met de dochter van een specialist. Je zag toch weer een beetje de scheiding van ... nou ja, goed, uit een goed nest komen of toch eigenlijk een beetje zo zo.

I-1: En merkte u dat ook aan de kleding?

G: Ja. Ik ging ook plooirokken dragen [lacht] om er bij te horen, maar een parelkettinkje heb ik later ook gekregen.

Maar nogmaals, ik vond de school op zich, vond ik heel prettig om te leren. Ik heb heel veel zeker ook buitenlandse talen (ik lees nu geen Frans meer) ...

Maar ik vond het verder een hele prettige school. Alleen, al die meisjes, ik zou nu voor een gemengde school hebben gekozen. Het waren natuurlijk alleen maar meiden en dat heeft toch een apartere sfeer dan wanneer het gemengd is.

I-2: Ik begreep dat het een meisjes-hbs en een afdeling mms [middelbare meisjesschool] ...

G: Ja, precies.

I-2: En heeft u op de hbs of op de mms ge...

G: Op de mms.

I-2: Op de mms hebt u gezeten. Dus er waren twee afdelingen: hbs en een mms.

G: Ja.

I-2: En later, ik begreep dat die school later is opgegaan in het Louise de Coligny College? Of hoe noem je die school?

G: Ja, het heeft een nieuwe naam gekregen, Louise de Coligny, en ze zijn toen verhuisd naar de Kikkerpolder, naar Oegstgeest.

I-2: Naar de Kagerstraat daar, geloof ik.

G: Juist.

I-1: Was u toen in die tijd lid van een vereniging of een ...?

G: Je was lid van de schoolvereniging en verder ... Dat hield niet zoveel in.

I-1: Hoe was de verhouding met uw broers in die tijd? U studeren en zij misschien niet.

G: Mijn jongste broer, die ging naar de mulo [meer uitgebreid lager onderwijs], die heeft daarna de avond-hbs gedaan en is jurist geworden. Heeft zich werkelijk kapot gewerkt.

En mijn andere broer, die ging eigenlijk een beetje met mijn vader mee [leerde voor meubelmaker]. En mijn vader had de hoop van: nou, dat hij nog eens een grote mooie zaak zou krijgen. Maar mijn oudste broer had er helemaal geen zin in, dus die is eigenlijk tegen zijn zin toch die kant op gegaan. En heel jammer, want hij was intelligenter dan mijn andere broer. Die moest het echt hebben van zijn doorzettingsvermogen.

I-1: Heeft hij later niet iets opgepakt?

G: Nee. Daarom, als ik wel eens medelijden met hem heb, denk ik: ja, je had ook natuurlijk op een gegeven moment kunnen zeggen: "Nou pap, het is goed hoor, maar ik ga een andere opleiding doen."

I-1: En wat was dan uiteindelijk zijn beroep?

G: Hij is een stoffeerderopleiding gaan volgen en verder deed hij ook allerlei matten leggen en gordijnen aanmeten.

I-1: Kreeg u in die tijd ook zakgeld van uw ouders?

G: Dat weet ik niet, ik dacht het niet. Maar ik had wel een baantje.

I-1: Toen ook al?

G: Ja.

I-1: En wat deed u?

G: Bij een parfumeriewinkel.

I-1: Op zaterdag?

G: Op zaterdag.

I-1: En hoe vond u dat?

G: Dat vond ik wel leuk, de mensen, de klanten in de winkel. En ik mocht, daarna mocht ik alles heel mooi inpakken met strikken en zo. En dat vond ik wel heel gezellig en wel leuk, gewoon om al dat make-up spul een beetje te bekijken.

I-1: Hoe was in die tijd het leven op de Hogewoerd?

G: We zijn verhuisd toen ik zeven was, of acht, zijn we verhuisd naar het Levendaal. Daar woonde vroeger een beeldhouwer Otto [telefoon gaat] Nou, ik laat hem gaan, hoor.

I-1: Doe hem (de voicerecorder) toch maar uit.

I-2: Mag ik u wat vragen over uw vader? U zei dat hij klussen ging doen voor die twee broers, die een woninginrichting hadden, een woninginrichtingszaak hadden. Heeft hij zich verder opgewerkt tot hij zelf een zaak kon hebben?

G: Het probleem was: hij had dus geen opleiding. Dus je moet dan toch eerst een ... Hoe heet zoiets?

I-1: Een vakdiploma?

G: Ja, ook, maar ook om je te vestigen.

I-1: Middenstands...

G: Middenstandsdiploma. Had hij ook niet. Dus hij zat daar eigenlijk heel moeilijk tussen.

I-2: Dus hij is altijd blijven werken voor anderen, voor een baas blijven werken?

G: Ja, eigenlijk wel.

I-1: Goed, intussen was u ... Met zeven jaar bent u verhuisd naar het Levendaal. Was dat ook weer een bovenwoning?

G: Dat was een heel huis. Beneden was er een enorme werkplaats, van die beeldhouwer lag er allerlei materialen. En boven hadden we een ruime, een hele ruime kamer, keuken en boven een slaapkamer. Heeft mijn vader nog een paar kamertjes gemaakt. En het was er heel ruim en lekker wonen. Je zat overal dichtbij. Ik liep zo naar school, binnen vijf minuten. En zo de stad in lopen. Aardige burens, een groenteboer met twee kleine kinderen, waar ik toen vaak op moest passen.

I-2: Waarom zijn jullie verhuisd van de Hogewoerd naar het Levendaal?

G: Het was veel te klein!

I-2: Op de Hogewoerd was het veel te klein.

G: Het was heel klein. Er was een zitkamertje. En dan was er een ... twee slaapkamers. Ik sliep op de kamer van mijn ouders. En de twee jongens sliepen dan in het andere kamertje. Dus het was zo klein! De keuken was ook armoedig, het toilet zat in de keuken ergens. En, ja, het was klein, er was niks anders te krijgen toen. Maar het was ontzettend klein.

En mijn vader was wel een man die goed vooruitkeek, want hij heeft het huis heeft hij toch gekocht, op het Levendaal. En dat moet een paar centen hebben gekost.

I-1 en I-2: Zo.

G: En dat deed hij, hij zegt: “Ik wil niet van de bedeling leven. Als ik in een bejaardenhuis moet, dan moet ik dat zelf betalen”. Dus het was toch een... ja, een... Hij was heel stil en zwijgzaam. Je kon moeilijk een gesprek op gang krijgen. Maar hij heeft het goed, hij heeft het allemaal goed gedaan.

I-2: U zei eerder in het gesprek dat uw vader dronk. Klopt dat?

G: Nee, dat was de buurman.

I-2: O, de buurman! Dan heb ik dat verkeerd begrepen. De buurman beneden of ...

G: Nee, er dus tussen. Wij moesten allemaal over hun trap en een gang. En dan stond hij daar een beetje te lallen. En ik was als de dóód voor die man. [lacht] Een jong kind en dan zo’n man die daar staat te verglazen.

I-2: Wat was er op de begane grond?

G: Dat was een kroeg.

I-2: Een kroeg. Hoe heette die, weet u dat nog?

G: Ik weet dat de eigenaar De Wolf [W.F. de Wolf, later C. Kramer, café ‘De Klok’, Hogewoerd 129] heette, maar dat weet ik verder niet.

I-2: Dus die buurman maakte gebruik van het feit dat er een kroeg op de begane grond was. [Lacht]

G: Ja.

I-1: Hoe was het met uw moeder in die tijd allemaal? Alleen maar werken of deed ze ook nog wat anders?

G: Nee. Ze was eigenlijk altijd aan het werk. En ze had ook altijd iets heel gehaasts. Ze was ook nooit ... Ik weet dat ik toen Pieter [zoon van mevrouw] heb gehad, gekregen, en ik zat toen hier de borst te geven. Mijn moeder was hier aan het werk. En toen zei ik: “Goh, mam, kom nou even kijken naar je kleinzoon.” “Nee, nee, ik wil eerst dit af hebben.” Ze was veertien, toen was ze al dienstmeisje. Dat zat ze zo ingepompt.

I-1: En hoe oud zijn uw ouders geworden?

G: Mijn vader 74 en mijn moeder 84. [Pieter Doeven 16-2-1909 – 27-2-1983; Hermina Hendrika Lok 27-5-1911 – 6-12-1995]

I-1: Dat is een aardige leeftijd nog voor die tijd!

G: Ja.

I-1: Dan gaan we weer terug naar de hbs, de mms moet ik zeggen. Het was de mms.

G: Ja.

I-1: Maar dat is vooral gericht op de A-kant, hè? U bent geslaagd in één keer?

G: In één keer. Ik vond het ook een leuke school. Ik bedoel: ik vond leren ook leuk.

I-2: Het zat u ook, denk ik, mee wat lezen betreft, hè? Want je moest natuurlijk voor de talen, moest je ook vrij veel lezen.

G: Ja, maar dat vond ik heerlijk want ... Het Frans (Ik ga normaal geen Frans boek lezen), Engels, Duits. En dan 20 Nederlandse boeken. Dus toen ben ik echt van boeken, van lezen gaan houden.

I-1: Die boeken, kon u die op school krijgen? Of in de bibliotheek?

G: Nee, ik ging altijd naar Reuvens, naar de bibliotheek, weet u.

I-2: Dat was de bibliotheek op de Breestraat, geloof ik.

G: Nee, daar was voor de volwassenen. Maar de jeugdbibliotheek zat op de Plantage.

I-2: Op de Plantage.

I-1: Vlakbij. O, nee, toen niet meer. Bij het Levendaal.

G: Toen niet meer.

I-1: Ik heb al gevraagd of u lid was van een vereniging of van sport, maar dat was dus niet het geval, in die tijd. U bent een vervolgopleiding gaan doen?

G: Ik ben daarna dus, heb ik een secretaresseopleiding gedaan. Ik was 16 toen ik van de mms af kwam. Ik ben voordeling jarig, in september. En ik dacht: wat moet ik in hemelsnaam doen? Ik had geen flauw idee. En toen zeiden sommige mensen: "Joh, ga een secretaresseopleiding doen. Dan kun je alle kanten op en je kunt altijd daarna nog weer een andere opleiding doen." Dat heb ik toen inderdaad gedaan en dat was op zich wel prettig. En je kreeg meteen een goeie baan als directiesecretaresse. Dat lijkt ook heel wat. En toen kwam de ... In 1963 is de Gasunie opgericht. Toen werd de gasbel ontdekt. En daar ben ik voor één van de directeurs ben ik inderdaad secretaresse geworden.

I-1: Meteen na uw mms bent u, en na uw opleiding als secretaresse, bent u daar terechtgekomen?

G: Ja.

I-1: En waar heeft u die opleiding gedaan?

G: Hier in Leiden. Pont had namelijk ... Je had namelijk Schoevers in Den Haag, en in Leiden had je Pont, op de Breestraat. En ik heb het hier in Leiden gedaan.

I-1: Bij de Gasunie, wat hielden uw werkzaamheden in?

G: De gewone werkzaamheden. Ik bedoel: ik had een baas, dat was baron Van Voorst tot Voorst. En je had de telefoon, en dan ... Bij het ene drukknopje moest je even binnenkomen, bij het andere

drukknopje moest je even steno opnemen, of zo. De gewone secretaressedingen. Tikken natuurlijk. Ik had een prima elektrische machine meteen.

En, wat heel leuk was, er waren dus vier directeuren. Het was in het oude Palace-hotel in Scheveningen. En daar was dus een ... Het was een prachtig hotel geweest en nu zaten er dus op de hoeken zaten de directeuren. En die hadden allemaal hun eigen secretaresse. En als dan die Er was af en toe Raad van Commissarissen-vergadering en dan gingen al de directeuren naar de Raad. En dan hadden we met z'n vieren een ontzettende lol [lacht].

Het was gewoon een hele ... Het was eigenlijk de beste tijd waar ik me wat voelde., waar ik dacht... Ik kreeg ook inderdaad complimenten. Ik ging echt een beetje denken: o, nou ja, misschien ben ik toch wel wat. Of zoiets, denk ik dan.

I-1: Daardoor raakte u helemaal opgepept, zullen we maar zeggen.

G: Ja, precies.

I-1: Door dat werk en door de contacten met uw collega's.

G: Ja, en de complimenten die ik ook kreeg door mijn werk. En dat was echt een prima tijd. Toen ben ik ook op kamers gaan wonen, met een vriendin.

I-1: In Leiden hier?

G: Nee, in Scheveningen, want het was in Scheveningen, hè. Het was een ... Dat was een hele leuke tijd, heel onbezorgd. En je verdiende geld, hè. Je kreeg elke maand geld in het handje.

I-1: En hoe lang heeft u daar gewerkt?

G: Vijf jaar. En toen gingen zij naar Groningen, waar dus de originele ... Maar ik dacht: nou, naar Groningen, vanuit Leiden! Als je ieder weekend naar huis moet, dan ben je ... En Ik had ook het idee: ik wil nu wel eens iets anders, want het was heel ... Ik vond het vrij simpel werk. Ik had veel meer iets uitdagends, iets waar ik mezelf ook in kwijt kon.

En toen ben ik in Leiden, was ik gaan solliciteren, bij professor [dr. G.M.H.] Veeneklaas. Dat was de kinderarts van het Academisch Ziekenhuis. Daar had ik gesolliciteerd. En toen liet hij mij zo alles zien en hij zegt: "Ik zou het niet doen, hoor, het is veel te simpel voor je." [Lacht] Dat vond ik nou zo ontzettend aardig! Dat hij je waarschuwt van ... Hij zegt: "Nee, dat moet je niet doen. Ga maar verder solliciteren." Dat was heel bijzonder.

I-2: Veeneklaas was de hoogleraar kindergeneeskunde, geloof ik, hè?

G: Ja, hoogleraar kindergeneeskunde.

I-2: En waar solliciteerde u toen bij?

G: Nou, bij hem.

I-2: Bij hem. Hij had een functie ...

G: Hij was klinisch ... Hij was hoogleraar daar, en ook de baas van de kinderkliniek. En je had dan ook nog Bastiaans [zenuwarts en hoogleraar psychiatrie]. Die was dus de psychiatrische kant, hoogleraar. En ze zaten alle twee in het bestuur van [---] van het Medisch Opvoedkundig Bureau terecht.

I-1: Maar Bastiaans was toch van Stichting 40-45?

G: Ook, ja, ook.

I-1: Dus u kreeg dat werk niet, en wat bent u toen gaan doen?

G: Toen heeft hij, dus Veeneklaas, heeft mijn naam doorgegeven aan de directeur van het M.O.B. Dus ik werd 's avonds opgebeld door een man en die zei: "Ja, ik ben die en die en ik heb gehoord dat u een baan zoekt. Zullen we een afspraak maken?" Nou, toen kwam ik zo direct bij het M.O.B. terecht.

I-1: En wat is het M.O.B.?

G: Dat is het Medisch Opvoedkundig Bureau.

I-1: En was dat verbonden aan het Academisch Ziekenhuis?

G: Nee, want daar zit wat tussen. Het Medisch Opvoedkundig Bureau heeft dus maatschappelijk werkers, psychiaters en een psycholoog.

En het was zo dat dus [dr. J.P.] Teuns, de directeur, die werd [per 1 september 1969] ontslagen, die zou ontslagen worden door het bestuur. En toen heeft de hele, nou bijna hele, staf gezegd: "Nee, als hij weggaat, gaan wij ook weg." Dat is een enorme rel geworden, alle kranten stonden er van vol. En dat was echt verschrikkelijk. En de één zei: "Ja, ze willen zelf het M.O.B. onder hun beheer hebben. Daarom is het." En de ander zegt weer: "Sjef [voornaam Teuns], of Teuns, kon niet zo goed orde houden. Daarom werd hij ontslagen." En zo gingen er allerlei geruchten rond, maar uiteindelijk zijn we toch ... sijpelde het toch weg na een aantal jaren vechten.

Toen is de cliëntenraad opgericht, omdat die ouders vaak zeiden: "Wij hebben eigenlijk helemaal geen recht. Ons kind loopt hier, is in behandeling, en wij hebben geen enkel recht om te protesteren bijvoorbeeld."

I-1: En heeft het Medisch Opvoedkundig Bureau, heeft dat ... Is Curium [Centrum voor kinder- en jeugdpsychiatrie te Oegstgeest] daar een onderdeel van?

G: Nee, maar ze werkten wel samen. En later is ook ... Ja, ze werkten wel samen.

I-1: Want dat is in dat gebied, bij het Academisch Ziekenhuis en ... Maar wat waren uw werkzaamheden daar?

G: Daar was ik hoofd van de medische administratie. Er kwamen allerlei verslagen binnen, die moesten worden uitgetikt. Ik mocht dan bij de ... Wat ik heel prettig vond ...

Er was eens in de week een vergadering en daar zaten dan die psycholoog, maatschappelijk werkers en allemaal bij. En daar heb ik zo verschrikkelijk veel geleerd! Ik ben later naar de academie, naar de sociale academie gegaan, maar dáár heb ik die vijf jaar zoveel geleerd over kinder-ouder-

verhoudingen, kinderen die niet goed scoren. Dat is echt, dat was echt voor mij een soort ... Ik ben daarna naar de sociale academie gegaan, omdat ik dacht: dit soort werk wil ik eigenlijk doen.

I-1: Over welke jaren spreken we dan?

G: Even nadenken ... Ik ben in '69 getrouwd, en werkte ik ... Nou, ik denk zo dat ik toen ... '67, zo'n beetje.

I-1: '67 tot '72/'73?

G: Ja, dat zou kunnen.

I-2: Dus u werkte daar, voordat Teuns verdween, voordat Teuns ontslagen werd?

G: Ja, inderdaad.

I-2: Want ik begreep: hij was kinderpsychiater?

G: Hij was een hele goeie kinderpsychiater.

I-2: En zijn opvattingen strookten niet met die van Veeneklaas?

G: Precies.

I-2: En dat heeft een hele rel gegeven?

G: Ja.

I-2: Hij heeft daar nog een boek over geschreven, zag ik.

G: Ja, dat zag ik, dat hoorde ik ook van iemand.

I-1: Maar voor u was dat een hele goeie tijd!

G: Dat was een hele goeie tijd.

I-1: Veel geleerd.

G: Veel geleerd, leuke contacten ook, een hele leuke psycholoog was er, waar we vaak veel mee ... Dan vroeg ik wel eens: "Hoe zit dat en dat?" Dat was ook een leuke tijd.

I-1: Was u terug weer in Leiden gaan wonen?

G: Toen ben ik, ... Toen heb ik ondertussen mijn man leren kennen. En die studeerde hier in Leiden. En toen dacht ik: eigenlijk wil toch wel weer terug naar Leiden.

Maar toen heb ik iets heel doms gedaan. Toen ben ik weer thuis gaan wonen. En dat moet je niet doen! Ik was vrijheid gewend en nu was het: hoe laat ben je thuis? En als ik te laat thuiskwam, kreeg ik op mijn duvel. Nee, dat had ik nóóit moeten doen! Maar ja ...

I-2: Woonden uw ouders toen nog op het Levendaal?

G: Nee, die woonden ondertussen (dat is waar) die woonden ondertussen op de Apothekersdijk [nr. 23]. Want het [huis] werd namelijk afgebroken, hè, door die ring.

I-1: Die Cityring.

G: Die Cityring. Daar stond dit huis gewoon middenin.

I-1: Dat was vlak bij de [Sint] Jorisseeg?

G: Ja, precies ja.

I-1: Uw ouders waren weer verhuisd, dus u kwam ook op de Apothekersdijk weer terecht?

G: Ik kwam ook op de Apothekersdijk terecht.

I-1: Maar dat waren grotere huizen.

G: Ja, die zijn veel groter. En toen woonde ik alweer ... Toen woonde ik op kamers, eerst in het begin. Maar daarna ben ik dus teruggekomen naar Leiden.

I-1: Hoe ging dat? U werkte dus, en met plezier. En u leerde heel veel van uw werk, wat betreft kinder ..., kinderverzorging wil ik niet zeggen maar kinderpsychologie, kinderopagogiek, zoiets denk ik dan. Maar toen besloot u toch om naar de sociale academie te gaan.

G: Ja.

I-1: Dat betekende: geen inkomen.

G: Je hebt de parttime opleiding. En dat was dan één middag en één avond. En dat deden veel mensen die in de hulpverlening zaten. En dat heb ik ook gedaan. Maar toen was net zo eind ... Het was begin '70, denk ik. De hele golf van modern praten en ... Er was gewoon een hele andere houding naar het leven, zal ik maar zeggen.

I-2: De studenten moesten meer inspraak hebben, die periode.

G: Die moesten eigenlijk lesgeven in plaats van ...

I-2: In plaats van de docent.

G en I-2: [Lachen]

I-1: Toen schreef je ook de taal heel anders in die tijd.

G: Precies. Democratisch met een k.

I-1: Daar moet ik nog aan wennen om het weer op de oude manier ...

G: Op de oude manier te zeggen.

I-2: Waar bent u toen naar de sociale academie gegaan?

G: In Amsterdam, de Karthuizer. Maar ik vond het daar ... In het begin was het boeiend ook weer. Er waren goeie docenten, die veel echt vanuit de praktijk hadden gewerkt. Maar goed, toen werd er op

een gegeven ogenblik alleen maar over democratiseren ... Ik dacht: daar ga ik mijn tijd toch niet aan besteden? En toen werd ik zwanger, heb ik een miskraam gehad. En toen ben ik er toch mee gestopt. Heb het later afgemaakt in Den Haag aan de Katholieke Sociale ...

I-2: De Katholieke Sociale Academie.

G: Ik dacht: ik wil het papiertje toch wel hebben.

I-1: En intussen heeft u uw man leren kennen?

G: Ja.

I-1: Verkering natuurlijk, een aantal jaren. En toen bent u getrouwd?

G: Toen ben ik getrouwd in '69. En toen was hij afgestudeerd. En toen kregen we, toen zijn we gaan vragen voor een huisvesting. Maar de universiteit heeft toch al een aantal vingers in de pap, bij sommige woningbouwverenigingen. En toen kregen we ... Eerst kregen we een hele mooie, nieuwe flat in Voorschoten. Maar ik dacht: ja, Voorschoten, dan zitten we zo ver. We zijn zo aan het Leidse ...

Mijn man woonde in een studentenhuus, en dat was toch altijd heel gezellig. Iemand slaagde, iemand promoveerde, weet je wel... Een borreltje. Het was er gezellig, hij woonde ook in een leuk, gezellig huus. En toen dacht ik: om nou in Voorschoten te gaan wonen. Al die leuke dingen gaan voorbij. Maar toen was het nog zo luxe dat je kon weigeren. Dus toen zeiden we: "We wachten nog wel even". En toen kregen we een huus, een flat op de Boerhaavelaan [nr. 132]. Dat zijn wel wat oudere flats, maar het zijn wel gezellige flats. En daar wonen allemaal mensen van de universiteit, dus daar was ook af en toe eens een borreltje. Er was toch wat reuring in zo'n flat.

I-1: Wat heeft uw man gestudeerd?

G: Biologie.

I-1: Waar ging hij werken?

G: Bij de universiteit. Hij kreeg twee ... Je kunt dus na je doctoraal natuurlijk promoveren, en hij kreeg twee eh ...

I-1: Aanbiedingen?

G: Aanbiedingen om te promoveren. Nou ja, dat doe je dan natuurlijk.

I-1: Hoe heet dat? Oio [onderzoeker in opleiding], aio?

G: Aio. Nee, Aio is als je, dacht ik, als je bijna ... Nee, ik denk dat het toch aio heet.

I-1: In die tijd ging u dus naar Amsterdam naar de avondschoolor voor pedagogiek?

G: Toen ben ik inderdaad de sociale academie daar gaan volgen.

I-2: Mag ik nog even wat vragen? Hoe heeft u uw man leren kennen?

G: Dat is een heel grappig verhaal. Ik liep door de stad, op de markt (dat vind ik heerlijk) op zaterdag. Daar kwam ik een ouwe vriend tegen. En die zei: "Joh, mijn dochttertje wordt morgen gedoopt, in

Leiderdorp. Kom je naar de doop?" Ik zei: "Ja, natuurlijk". Het was een rood meisje, met van die krullen. Prachtig! Ik zei: "Nee, hoor, dat vind ik leuk, dat doe ik."

Later komt hij Frank, mijn man, dus tegen, wat ook een vriend van hem was. En hij zei tegen Frank: "Goh, morgen wordt mijn dochter gedoopt. Kom je?" "Ja, hoor", zei Frank, "dat doe ik." Dus we zaten met z'n tweeën daar. Of met z'n tweeën, we zaten daar in de kerk en toen vroegen zijn ouders (want hij woonde bij zijn ouders in huis) van: "Je gaat toch wel mee koffiedrinken?" "Ja, hoor." En Frank raakte in gesprek met de vader van die doopvader. Die zei tegen Frank: "Goh, is dat jouw vriendin?" "Nee", zei hij (daar pestte ik hem nog wel eens mee), "nee", (echt zoiets), "nee, dat mens daar." Maar goed, daarna is het wel begonnen. [Licht]

I-2: Zo is het aan gekomen.

G: Zo is het aan gekomen.

I-1: Uw man was dus bij de universiteit aan het werk. Moest hij toen ook colleges geven al?

G: Ja. Hij moest dus aan de ene kant voor zijn eigen promotie zorgen, aan de andere kant gaf hij ook college.

I-1: Toen u die opleiding had ... klaar had, eerst in Amsterdam en toen in Den Haag (ik neem aan dat u met een diploma naar huis gekomen bent), werkte u toen nog steeds bij uw oude werkgever?

G: Nee, want die was echt helemaal ... dat was opgelost, die hele M.O.B. Het was bij andere mensen terechtgekomen. Maar ik ben toen vrijwilligerswerk gaan doen, en ook met het idee: ik wil het diploma hebben. En dan moet je toch 20 uur ...

I-2: U moest werkervaring opdoen.

G: Ja.

I-2: En waar heeft u dat gedaan?

G: Dat heb ik gedaan bij het Gecoördineerd Bejaardenwerk, in Zuidwest. Dat was een hele actieve tante. Die heeft die wijk echt een enorme push gegeven. Ze heeft voor de oudere mensen de wijkadviesraad opgericht. Want ze zei: "Ja, we werken voor de bejaarden en ze hebben totaal geen inspraak."

Toen is de wijkadviesraad gekomen en daar zaten dan, behalve bejaarden in: de directrice van (hoe heet dat ding) het bejaardenhuis, de huisarts zat er in, de wijkverpleging zat er in. Dus dat kwam eens in de maand bij elkaar en dat werkte ontzettend stimulerend. Iedereen zat wel eens met problemen en zo kon je met z'n allen toch vaak iets aanpakken. Dus dat heb ik toen gedaan, en ik kon dat ook gebruiken als werkervaring. Dus daar ...

I-2: U heeft dat tot uw examen van de sociale academie gedaan?

G: Ja.

I-2: Even terug naar het M.O.B. U zei: “Dat was opgelost.” Bedoelt u daarmee ... Want ik zag bij het M.O.B. dat dat op een gegeven moment opgegaan is in het RIAGG [Regionale Instelling voor Ambulante Geestelijke Gezondheidszorg].

G: Precies.

I-2: Dus toen heette het ook niet meer Medisch Opvoedkundig Bureau?

G: Nee. Het is toen opgegaan ... ja.

I-1: En heeft u bij het RIAGG gewerkt?

G: Nee, ik heb niet bij het RIAGG gewerkt.

I-1: Weet u wat het verschil was met de behandeling van kinderen met problemen met dat Medisch Opvoedkundig Bureau? Zaten daar verschillen in of had het RIAGG gewoon het hele systeem overgenomen?

G: Ik weet niet wat het RIAGG ermee heeft gedaan.

I-1: Dus u bent nooit meer met die kinderen in aanraking gekomen?

G: Nee.

I-1: Die ervaring, die u had opgedaan tijdens uw werk, heeft u eigenlijk nooit meer gebruikt?

G: Nou, bij Teuns heb ik toch ook wel weer nieuwe dingen geleerd, en ook dingen geleerd die ik daarvoor al kende.

I-1: En bent u toen nog (toen u klaar was met de studie), bent u toen nog weer gaan werken ergens?

G: Ik heb ... ik ben begonnen met vrijwilligerswerk te doen, omdat er geen ... nauwelijks, omdat er niet zoveel banen waren. Dat slaagde niet erg, dat ging niet erg goed. En toen was er een ... Toen ben ik bij de Telefonische Hulp Dienst terecht gekomen, die S.O.S.-lijn die dag en nacht bereikbaar is. Dat was ook eigenlijk weer een hele goeie tijd. Er zaten zulke gemotiveerde mensen bij, en niet alleen de studenten of zo, maar ook ... Er was bijvoorbeeld ook ... Hoe heet zo'n man die op het werk ... een tuinder.

En dan kreeg je dus eerst een training van zeven avonden en één hele dag. En dan moest je beginnen met iemand naast je de telefoon aannemen. Maar het was ook weer ... Zo'n gemotiveerde mensen allemaal, die allemaal toch ... Je had nachtdienst, dus het was echt, het was pittig, hoor. En soms was het ook heel pittig wat je hoorde, dat je dacht: Jeetje, wat verschrikkelijk toch. Dus ... Maar in de M.O.B. tijd [bedoelt T.H.D.-tijd] daar ben ik voorzitter geworden, heb ik een jaar of vijf zes gedaan.

I-2: Was dat allemaal vrijwilligerswerk?

G: Ja.

I-1: Maar hoe ging dat dan intussen met uw familie, uw gezin? Had u toen ook al kinderen?

G: Nee, ik heb drie miskramen gehad. En op mijn negenendertigste heb ik toch een kind gekregen, één, een zoon, een hele lieve zoon. Daar was ik ook zo ontzettend blij mee! Dat was echt ...

I-2: Maar bij die Telefonische Hulp Dienst heeft u vijf, zes jaar gewerkt, zei u?

G: Ja, jazeke, misschien wel zeven. En ik heb dus in het begin heel erg aan de telefoon gezeten. En later ben ik toch ook wat meer een beetje dat managementachtige ... Want het was toch een club van zeventig vrijwilligers. En een psycholoog en een maatschappelijk werkster en een secretariaatsmedewerker. Dus er moesten ook wel dingen goed geregeld worden. Het was niet een liefdadigheidsclubje. Dus dat heb ik een jaar of vijf, zes gedaan.

I-2: En wat bent u daarna gaan doen?

G: Wat daarna, wat heb ik daarna gedaan? Ik heb dus die ... Oh, ik zat ook nog in het bouwfonds van de ... Het is namelijk zo: we zaten als T.H.D. in een heel klein, oud pandje, eigenlijk te klein voor zoveel mensen, die er dus in en uit gaan. En toen heb ik een bouwfonds opgericht. En daarin heb ik Anton Dronkers [diaconaal predikant] van de Diaconie gevraagd. En die man die kent heel Leiden. Die heeft een zeer goeie ... Hij is net overleden trouwens.

I-2: Ja.

G: Ja, een hele, hele bijzondere man, die zoveel gedaan heeft en zoveel opgezet. Dus ik heb toen bij ... met Anton Dronkers. En toen werd er nog ... Dat heeft ... Toen heeft Anton Dronkers dan "Moker" opgericht. Media ... In elk geval radio, een radioprogramma vanuit de kerk. Daar heb ik toen ook nog een tijdje bij gezeten, maar dat liep toch niet goed, dat "Moker". Dat was dan op een avond een half uur. En we konden meestal wel wat leuke mensen vinden die wat te vertellen hadden. Maar het leefde niet onder de mensen maar onder ... We wilden ook niet teveel kerk zijn, dus dat was een beetje tussen wal en schip.

I-2: Richtte zich dat op de gereformeerde kerk, of gewoon in zijn algemeenheid?

G: In zijn algemeenheid.

I-2: En dat bouwfonds, wat moet ik mij daar bij voorstellen?

G: Nou, we hadden dus dat kleine pandje dat bijna in elkaar viel. En we moesten gewoon geld hebben om iets nieuws te huren. En dat ... ja.

I-2: En dus in dat bouwfonds moest geld verzameld worden zodat er verbouwd kon worden?

G: Ja, precies.

I-1: En waar zat dat ouwe pandje?

G: Dat zat op de ... Wacht even ... de Schelpenkade.

I-1: O, daar.

G: Dat mag ik nu wel zeggen, maar normaal werd dat geheim gehouden. Want je zat daar vaak op die Schelpenkade donker. En als je 's nachts om 0.00 uur nachtdienst had ... Nou, ik rende altijd snel naar het huisje! Het is zo'n donker stuk daar. Dus ja ...

I-1: Is dat er nog? Want daar zijn ook dingen afgebroken.

G: Ja. Nee, het huisje is heel mooi gerenoveerd.

I-1: ik wil graag nog even iets vragen over uw tijd bij het M.O.B. U mocht mee vergaderen, vertelde u. Dus u hoorde, denk ik - hoe noem je zoiets - de casus van een kind met problemen?

G: Ja.

I-1: En nou is mijn vraag: waren de problemen van de kinderen in die tijd zo ongeveer net zo als de kinderen met problemen van deze tijd? ADHD, autisme, dyscalculie. Er zijn allerlei problemen, was dat in uw tijd ook al zo?

G: Ja, hoor.

I-1: Werd dat ook al herkend?

G: Jawel.

I-1: Waren die namen ook al, werden die namen ook al zo genoemd? ADHD ...

G: Ja, hoor.

I-1: Dus dat, waren die aantallen ook al zo groot als nu?

G: Dat kan ik zo niet zeggen eigenlijk. Dat weet ik niet, maar dat waren er regelmatig.

I-1: Dus die kwamen daar ook al. En die werden dan ook verwezen naar "Curium"?

G: Nee, want we hadden natuurlijk zelf een behandelteam. Dus dan nam de psycholoog of de psychoanalytica, nam het over.

I-1: En hoe ging dat dan? Zo'n kind werd dan, kreeg dan een diagnose. En daar moest iets aan gedaan worden. En hoe werd het dan opgepakt?

G: Het was zo: we hadden maatschappelijk werkers voor de behandeling van de ouders. Dus er wordt afgesproken: OK, Jantje moet therapie hebben. Wie heeft er tijd en wie heeft de kunde daarvoor? Dan was er een maatschappelijk werkster die de boodschap overbracht. Van: nou, we hebben bekeken zus en zus en zo. Uw zoontje heeft - noem even wat - heeft iets en we zijn van plan om dit traject te gaan lopen. En dan ga ik u begeleiden daarbij. Dus het kind blijft bij de psychiater of de psycholoog en de ouders krijgen een maatschappelijk werker, waardoor het ook doorstroomt, wat er afgesproken wordt.

I-1: Zo'n kind kwam dan één keer in de week?

G: Ja, af en toe waren er echt, waren ze echt ... Er was met een jongen uit Katwijk, Dick, ik zal het nooit vergeten. En die kon dus niet van zijn moeder loskomen. Die kwam elke dag! En dan stond hij voor de deur, en dan durfde hij eigenlijk weer niet, weet je. Of hij liep terug naar de tram, waar zijn moeder dan weer in zat. Dat was echt een ramp! Maar goed, hij is redelijk terechtgekomen, heb ik later gehoord.

I-1: Dus de meeste gevallen waren wel succesvol?

G: Ja, dat denk ik wel.

I-1: En had dat ook te maken met dat de ouders tegelijkertijd een soortement ...

G: Dat was heel belangrijk.

I-1: Dat was belangrijk om ...

I-2: De ouders werden ook behandeld. [Lacht]

G: Absoluut.

I-2: En hoe zag globaal de behandeling van zo'n kind er uit?

G: Dat hangt er van af. Soms deden ze dan speltherapie, of ... Je hebt ook altijd die met iets met tekenen. Dat wordt uitgelegd. Dat soort simpele dingen.

I-1: Medicijnen, kregen ze die ook al?

G: Nee, dat werd ...

I-1: Zoiets als Ritalin, dat bestond nog niet?

G: Het bestond misschien wel, maar ik weet niet, ik heb niet, ik heb nooit gemerkt dat het voorgeschreven werd. Maar goed ...

I-1: Dus de kinderen moesten beter worden op basis van speltherapie, psychologische benadering, of hulp, psychologische hulp, of iets dergelijks. En niet met medicijnen?

G: Nee.

I-2: Ze pakten het eigenlijk op drie fronten, denk ik, aan, hè? Lichamelijk, psychisch en sociaal.

G: Ja.

I-2: Dat was een soort gecombineerde behandeling, waarin die aspecten terugkwamen?

G: Ja, precies.

I-1: Nou had je in die tijd ook het J.A.C.

G: Jongeren Advies Centrum.

I-1: Wat was dat? Weet u dat? Heeft u daar kennis mee gemaakt?

G: Nee, geen kennis mee gemaakt. Dat was weer zo'n aparte groep die ... Het waren, dacht ik, ook een beetje meer pubers, hè.

I-1: Ja, dat waren oudere [---]

G: Oudere kinderen.

I-1: Jongeren Advies Centrum. Ik weet ook er verder niet zo gek veel van, maar ik weet wel dat die twee dingen naast elkaar bestonden, met het RIAGG.

Dan heb ik nog een vraag. Dat heb ik opgeschreven. Kwamen er in die tijd ook zoveel uithuisplaatsingen voor?

G: Daar heb ik laatst over nagedacht, omdat ... Dat is even inleidend: mijn zoon en zijn vriend hebben dus uit Amerika een tweeling gekregen. Gekregen, nou goed, ze hebben ... Na een maand of zo, of iets langer, werd het ene meisje ... ging schudden en ... Daar was wat mee. Dus toen zijn ze met haar naar het ziekenhuis gegaan, bij de kinderarts. De kinderarts zei: "Dat is typisch een shaken-baby-syndroom. Dan worden ouders ongeduldig en dan gaan ze aan zo'n kind schudden. En dan krijgt je dat."

Nou, ze waren helemaal perplex! "We hebben dat kind helemaal niet geschud. Het lag te bibberen in z'n bed, vandaar dat ..." "Ja, maar dat is toch een protocol. Dat moet ik doorgeven aan de Raad van Kinderbescherming." En toen heeft de Raad van Kinderbescherming binnen twee weken een gastgezin voor die tweeling gevonden. Nou, verschrikkelijk! Verschrikkelijk, dat ging je door merg en been!

I-2: Maar dat bracht u ook op het idee van die uithuisplaatsingen?

G: Ja, zo denk ik er inderdaad aan. Dus dat gebeurt dan. Trouwens, dat lees je nu ook: het gebeurt veel te veel, veel te vaak. En die jongens hebben er ook een ontzettend rotgevoel over! Ze zeggen: "Ze denken niet eerst na". En ook zo'n kinderarts, die moet eerst uitgebreid onderzoeken wát er aan de hand is. En om dan met zo'n kreet te komen van "baby-syndroom". [...] Nou ja, dat is een ramp gewoon. Dat is, dat kun je je niet voorstellen: twee van die kleine baby'tjes, waar je jaren voor hebt moeten vechten. En dan ...

Ze kwamen gelukkig bij een ontzettend lief boerengezin terecht. Een wat ouder gezin, en ... Maar daar mochten mijn zoon en zijn partner twee keer in de week een uurtje bij. Nou, het was een ramp. En toen hebben ze dat, dat is toen maanden doorgegaan. En ze wilden alsmaar bewijs hebben dat het zo was. Nou ja, ze hebben het niet gedaan! Ze willen niets bewijzen! Toen is er een rechtszaak van gekomen. Er is eigenlijk weinig uitgekomen, want ze konden niks vinden en niks bewijzen. En toen mochten de kinderen uiteindelijk naar huis, na een paar maanden. En toen moesten ze dag en nacht bewaking hebben! Om te zien of die ouders echt niet slaan of zo.

I-1: Bewaking? Met filmcamera's?

G: Dag en nacht, dag en nacht iemand in huis!

I-1: O, dat is wel heel rigoureuus!

G en I-2: Ja.

G: En ze hadden gelukkig heel veel vrienden. Dus ze hebben allerlei mensen aangeschreven: wil je ... Dag en nacht, hoor! [...] Nou, ...

I-1: Dat is toch ook ...

G: Dat is toch ook verschrikkelijk! En dat is, pas na een maand of zo, gingen ze ... Na een maand, of iets langer nog, geloof ik, mochten ze de kinderen dan weer thuis hebben. En nu is alles een beetje afgerond, maar ze hebben nog wel ... Toen waren de kinderen gelukkig al wel thuis. Op een ochtend bij het ontbijt kwamen er vier rechercheurs langs. Twee voor de één en twee voor de ander. En ze moesten mee voor verhoor. Hebben ze twee nachten en twee dagen, hebben ze in een cel gezeten.

I-2: Goh! Ja.

G: Dat is toch ... Dat is Nederland!

I-2: Dat is heel schokkend.

G: Dat is Nederland!

I-2: Maar mogen wij even teruggaan naar het M.O.B., de M.O.B.-tijd?

G: Over uithuisplaatsing [spreken door elkaar]

I-2: Kan u zich herinneren dat er toen ook al kinderen uit huis geplaatst werden?

G: Er waren wel, er waren van die opvoedkundige instituten en daar zijn wel eens kinderen heen gestuurd omdat ze thuis gewoon niet aan de bak kwamen, of zo. Maar goed, ik weet niet of ik het nu zo weer ... Als ik er aan denk, denk ik: zijn er teveel kinderen uit huis geplaatst of niet? Dat kan ik eigenlijk nu niet meer beoordelen.

I-1: Ik vraag dat omdat tegenwoordig, als je leest over kinderen die uit huis geplaatst worden en kinderen met gewoon psychische problemen die thuis blijven wonen, dat er soms wel twintig hulpverleners bij betrokken zijn. En dan vraag ik me af: was dat in die tijd ook al zo? Zóveel mensen om één kind!

G: Nee, dat dacht ik niet.

I-1: En dan denk ik van: één hulpvraag kan een heleboel andere ... ja ... een heleboel andere acties uitlokken, op de één of andere manier. En ik heb het idee dat dat tegenwoordig wel het geval is, maar ... Heeft u dat ook als ervaring meegemaakt in uw tijd?

G: Dat weet ik niet goed meer. Ik weet dat er kinderen inderdaad wel naar een soort opvoedkundige instituten moesten, om een tijd toch uit huis te zijn, of om goeie therapie te krijgen. Maar ik kan niet echt zwart-wit zeggen van ... Nee.

I-1: De tijd is heel anders natuurlijk, met alle mensen van buitenlandse herkomst, dat het allemaal toch wat moeilijker wordt voor de hulpverleners om goed ... Maar goed, u weet daar niets over?

G: Nee.

I-1: Waren er kinderen ook in die tijd al die, net zo als nu, problemen hebben om er voor uit te komen dat ze homo, lesbisch of wat anders zijn? Kwam u dáármee in aanraking?

G: Nee, dat is raar, maar daar hebben we eigenlijk ... Nauwelijks was dat aan de orde.

I-1: Gaan we weer over naar uw huwelijk. [G en I-1 lachen] Laten we de vragen naar de kinderpulpverlening maar ... U bent getrouwd met uw man, en u bent in Boerhaave ...

G: Boerhaavelaan.

I-1: Boerhaavelaan gaan wonen. En hoe was uw leven verder daarna, na uw huwelijk? Bent u, behalve bij de Telefonische Hulpverlening, nog weer ander werk gaan doen?

G: Ja, maar ik zit me even te vragen: wat? Want ik heb daarna toch ook ... Bij de Diaconie heb ik gezeten. Wat deed ik toen?

I-2: U had het eerst over Telefonische Hulp Dienst dat u zelf aan de telefoon zat. Toen bent u ook voorzitter geworden. En dat heeft u dus alles bij elkaar vijf tot zeven jaar gedaan, zei u. En dat werd opgevolgd door weer ander werk?

G: O, ja, nee, ja natuurlijk. Ik weet het. Ik was dus ... Ik had een vrouw, een maatschap ... nee, een psychologe. We moesten een nieuwe kracht hebben bij M.O.B. [bedoelt T.H.D.]. En toen kwamen er hele verschillende mensen op af. En er was een hele gereserveerde, vriendelijke vrouw. Er was een tweestrijd tussen de sollicitatiecommissie. De één wilde die keurige mevrouw hebben en de andere die vroeg ... die zei: "Nee, joh, dat lekker geblondeerde haar. Een goeie psychologe en ook een beetje sociale academie." Zij was trouwens psycholoog trouwens, maar goed. En toen was er een soort wedstrijd tussen de één en de ander.

Maar goed, er zaten bij de T.H.D. ook hele verschillende mensen en ik dacht: ja, zo'n nette mevrouw die kan vast niet de vr De vrijwilligers moest die begeleiden. En toen dacht ik: we hebben toch ook een paar van die andere, beetje wilde tantes. Toen heb ik voor die wilde tante gezorgd. Maria heette ze. Dat ging trouwens allemaal prima, hoor. Ze was echt een goeie psychologe. Maar toen zat ik dus inderdaad ... Ik hield toen op met het M.O.B.-werk en ik dacht ...

I-2: Met het T.H.D.-werk.

G: Met het T.H.D. werk. En toen dacht ik: wat wil ik nu eigenlijk met mijn leven? Ik zat echt op zo'n tweesprong: wil ik verder in de hulpverlening of wil dat helemaal niet? En toen had ik toen deze Maria, die psychologe. Die zei: "In Rotterdam op de Hogeschool gaan ze een nieuwe opleiding, zijn ze mee bezig om op te richten." Dat is voor management, beleid en ... Het waren drie vakken waar je dan ... Management ... Wat was dat nou? Nou, goed, het waren drie ...

I-2: Het was een post H.B.O. management opleiding.

G: Ja, precies. Ze zei: "Je moet snel zijn, want er mogen maar twintig mensen meedoen. Als je het wilt doen moet je het gauw doen."

Maar ik had óók een boekje in huis, of een folder, van opleiding tot geestelijk verzorger. Het was toen naast een beetje ... Vroeger had je alleen dominees, en nu krijg je een beetje meer ook geestelijk verzorgers. En dat wordt toch wat ruimer allemaal gezien. En ik was altijd wel heel erg geïnteresseerd in geloof en bijbel en al dit soort dingen. En ik heb nu, ik heb dus toch gekozen voor de managementopleiding. En ik had er toch spijt van dat ik die andere opleiding [...] had gedaan.

I-2: U had toch eigenlijk de geestelijk verzorger-opleiding moeten doen.

G: Ja. Daar ligt toch een beetje mijn hart. Of een beetje: daar ligt mijn hart.

I-1: Bent u nog gaan werken met die opleiding? Bent u nog in het bedrijfsleven of zo terechtgekomen? Of een andere ...

G: Nee. Ik zat met het dubbele gevoel. Pieter was, dus mijn zoontje, was twee of drie en, ja, ik was dol op dat kind. Toen dacht ik: ja, dan kan ik wel een coördinatorbaan krijgen met mijn opleiding, maar moet ik dat ventje, moet ik dan ... En allemaal fulltimebanen, die coördinerende banen, dus er was ook niks er tussendoor. Toen heb ik, toen ben ik eigenlijk ... Ik heb wel gesolliciteerd. Ik dacht: ik wil kijken hoe die kansen liggen. Maar goed, er was toch eigenlijk niks waar ik me echt prettig bij voelde. Toen heb ik een tijdje weer een beetje zitten zoeken van: wat?

Ik heb een vriendin in Oegstgeest, die heeft klassieke talen gestudeerd. En die heeft, drie jongens had ze. En die wilde ook weer eigenlijk aan het werk. "Maar", zegt ze, "joh, het lukt mij niet, het kan niet met drie kinderen. En dan moet ik, drie kinderen op school, moet ik nog opvoeden." Toen is zij zelf thuis is zij een huiswerkinstituut begonnen. Want er zijn ontzettend veel kinderen die die overstap naar de middelbare school heel slecht maken. En toen zei ze: "Joh, het loopt als een trein! Ik weet niet ... ze staan aan de deur en ik ... Wil jij niet het ook gaan doen?"

Ik zeg: "Ik heb geen universitaire opleiding, maar goed, ik heb toch wel een behoorlijke opleiding." Toen zegt ze: "Joh, dat moet je doen! Dit is heel dankbaar werk. Het zijn vaak van die pubertjes die binnenkomen en die moet je een beetje opvoeden en goed de lessen uitleggen. En goed kijken: wanneer beginnen ze aan hun huiswerk?" En dat heb ik toen vijftien jaar gedaan!

I-1: Zo!

G: Dus dat was het laatste wel wat ik ...

I-2: Dat deed u in uw huis?

G: Dat deed ik in huis. Ik heb boven, heb ik nog twee lege kamers.

I-1: Dat deed u hier, toen woonde u hier al?

G: Toen woonde ik hier al.

I-1, I-2 en G: In de Merenwijk.

G: Ik woon er al vijfenveertig jaar, geloof ik. Nou, dat heb ik eigenlijk heel lang gedaan, totdat dus mijn man kanker kreeg. Want ja, die kwam met pensioen en zei: "Ik vind het eigenlijk wel vervelend dat jij nou zo vast zit! Dan kunnen we nergens heen." Toen heb ik gedacht: OK, ik stop ermee. Hij ging later ook weer naar het lab, maar goed, toen heb ik er toch maar mee gestopt.

I-2: U heeft er wel heel veel plezier aan beleefd om dat te doen? Ja?

G: Ja. Ik vond die pubertjes ook ... Het waren ... Ik heb één keer een meisje gehad, en voor de rest wel veertig, vijftig jongens. Ik kon ze niet [---]

I-2: En hoe vaak in de week deed u dat?

G: Vier keer in de week.

I-2: En hoe lang ...

G: Na schooltijd.

I-1: En dan een uur, anderhalf uur kwamen ze hier?

G: Kwamen ze meteen rechtstreeks hierheen. Eerst de dingen inleveren, de mobieltjes.

I-2: [Lacht]. En heeft u daar nog contact ... Zijn er nog kinderen met wie u nog contact heeft?

G: Nee.

I-2: Dus dat werd echt verbroken als ...

G: Er is één jongen die stopte. Er was wel één jongen, een ontzettende aardige jongen, en die ... Een beetje een tobber ook wel, en dat was ie ook wel. Altijd als ik dan zijn lessen overlas, overhoorde, dan merkte ik dat ie ook nog ergens anders over wilde praten. Maar goed, ik ben ook niet meteen een psycholoog. Maar op een gegeven moment kwam hij er toch mee uit. En toen zei hij: "Ja, m'n oom heeft zelfmoord gepleegd."

I-1 en I-2: Ach!

G: Het was een jongen van vijftien of zo. Verschrikkelijk!

I-2: Ja.

G: Dus dat begeleidde ik dan ook een beetje. En die jongen die kwam ik, die kom ik nog wel eens tegen. Ik zeg: "Goh, joh, hoe is het toch met jou?" "Nou, ja, ik doe nu een grafische opleiding." "Nou, leuk!" "Ja, ja, wel leuk maar ..." Ik zeg: "Heb je een vriendin?" "Ja, ja." Een jongen die altijd een beetje twijfelde of ie wel de goede keuze had gemaakt. Ik zeg: "Nou, als je zin hebt kom je maar eens langs." Maar dat doet ie dan niet. Het hoeft ook niet.

I-1: Maar de medische, de pedagogische kennis die u in uw eerdere werk hebt opgedaan kwam hier wel van pas natuurlijk.

G: Precies. Ja hoor, absoluut.

I-1: En u bent ook intussen ... Uw man die heeft intussen natuurlijk ook doorgewerkt en die is gepromoveerd. En die is wat gaan doen?

G: Die is bij de universiteit gebleven en [...] heeft daar onderzoek gedaan waarop ie dus kon promoveren. En hij gaf college. Dat doet ie, deed ie.

I-2: Dat heeft hij zijn hele werkzame leven gedaan?

G: Ja. Nou ja, hij werd ... Wanneer was dat nou? Hij werd dus, hij kreeg dus kanker. Hoe oud was ik toen? In elk geval nog geen zestig. Nou ja, dat was een ontzettende schrik! Het was prostaatkanker. En als die niet uitgezaaid was, dan had hij grote kans van herstel. Maar zo niet, dan was het toch het einde van het verhaal. Maar goed, het is op de één of andere manier, heeft hij zich er zo tegen verzet. Hij had wel uitzaaiingen en dus ik dacht: nou, dat is nog een jaar of twee jaar.

Maar toen kreeg hij ... Op het lab werd hem gevraagd of hij in het bestuur wilde komen zitten, omdat hij zo goed bestuurlijk werk kon doen. En daar knapte hij zó van op, dat hij heeft nog acht jaar geleefd, met een uitgezaaide kanker! En ik denk alsmaar: dat was gewoon z'n drive. Zo van: dit is wat ik kan, dit is wat ik doe.

En toen moest er bij de biologie moesten er twee vakgroepen moesten er worden gecombineerd. Nou, de ene vakgroep wil dat natuur ... De meeste willen dat niet, willen hun eigen groep houden. Dus het was echt een moeilijke klus, maar hij heeft het ontzettend goed gedaan! En ik heb altijd het idee: dat heeft hem boven water gehouden. De drang van: o, dit ga ik doen, dit is echt zinnig en dit is echt belangrijk en ...

Toen heeft hij nog acht jaar geleefd. En de laatste anderhalf jaar - hij was eerst bij het Academisch [ziekenhuis] - en daar was een verschrikkelijk mens, een specialist. En als we binnenkwamen dan zei ze altijd: "O, wat heeft u leuke oorbelletjes in." Ik dacht: mens, ik kom hier niet voor mijn oorbelletjes. Ik kom hier voor Frank! En Frank wilde graag wetenschappelijk ook wat meer weten. Ja, dat is zijn goed recht!

I-2: Uiteraard.

G: En dat vond ze dan maar lastig. En dan zei ze: "Nou, laat u uw PSA maar prikken. Daar kun je dan aan zien ... En nou, dan komt u dan en dan maar terug. Ik zal een foto laten maken van uw ...". Want hij had wel last ergens.

En op een gegeven ogenblik toen gaf zij mij het dossier mee, want hij moest dus ... Boven kreeg hij chemo. En ik zit zo in dat dossier te bladeren, zie ik daar een brief van een zekere arts uit het VU-ziekenhuis. En die schrijft: "Mocht u niet verder kunnen met mijnheer Van Iren, dan zou ik graag willen dat u hem naar mij stuurt, want wij zijn met twee nieuwe experimenten bezig". Ik zeg: "Hè, d'r zit ... Die brief zit gewoon tussen de post!" Ik zeg: "Dat ze dat niet even heeft gezegd tegen ons!" Dus de verstandhouding was al slecht tussen haar en ... Maar dit was echt de ...

I-1, I-2: De druppel!

G: De druppel, hoor. Toen kwamen we de keer daarna weer bij d'r en toen zei Frank: "Ik heb dit gevonden, en waarom krijg ik dit niet? Of waarom vertelt u mij niet wat er in staat?" "Ja, ik krijg zoveel post!" "Nou ja", zeiden wij, "je krijgt zoveel post, maar dit soort post moet je toch wel ... moet je toch wel serieus nemen." Toen zei ze: "Ik geloof niet dat wij nog verder kunnen met elkaar." "Nee", zegt Frank, "ik kan zeker niet verder met u. Ik ga naar Amsterdam, naar het VU-ziekenhuis." En daar had hij inderdaad een beetje jongere vent met wie hij inderdaad ook dat wetenschappelijke stuk kon behandelen. En die had inderdaad twee experimenten. Toen heeft hij anderhalf jaar nog door geleefd. Dat is natuurlijk toch de moeite waard.

I-2: Ja, zeker.

G: Dus, ja ...

I-1: Tijd om nog leuke dingen te gaan doen.

G: Ja.

I-1: Nou, ik denk dat ik het zo'n beetje wel ... Heb jij (I-2) nog vragen?

I-2: Eh, nee. Uw kinderen, die zijn allemaal zonder problemen groot geworden?

G: Ik heb één zoon.

I-2: U heeft één zoon. O, ja, natuurlijk, u heeft eerst miskramen gehad gekregen en ...

G: Ik heb twee miskramen gehad.

I-2: U heeft één zoon. Die is zonder problemen verder opgegroeid?

G: Die is zonder problemen met veel liefde en ... Het is een ontzettende leuke jongen! Hij is enig kind, maar hij had een vriendje, dat had een gezin met vijf kinderen. En die moeder zei altijd tegen mij: "Je kunt aan Pieter niet zien, of niet merken, dat hij enig kind is. Hij deelt makkelijk, hij is prettig in het contact." En hier beneden, een leuke kinderboerderij heeft hij hier.

I-2: In de Merenwijk hier.

G: Daar zat ie dag en nacht bijna. Hij was er helemaal weg van. En hij is ook diergeneeskunde gaan studeren, en is nou dus veearts. Dus koeien helpen bevallen en zo.

I-2: Tijdens uw huwelijk ... [I-2 en G spreken tegelijk] O, sorry, gaat u maar.

G: Hij had wel altijd leuke vriendinnen, vonden wij, maar daar was nooit iets vast bij. Er was nooit ... nee. We dachten wel eens: goh, zo'n leuke jongen! Dat hij nou niet een leuke meid kan krijgen.

Op een gegeven ogenblik ... O, nee was Frank ...? Nee, Frank leefde toen nog toch. Ja. Toen zaten wij in de tuin te eten. En ik was klaar, ik liep naar binnen, Pieter liep naar binnen. Hij zegt: "Mam, ik moet je wat vertellen." Ik denk: hij heeft eindelijk een leuke vrouw gevonden! Hoe je dan toch ook in die patronen leeft! Hij zegt: "Ik ben homo." Ik zeg: "Nou schat, als je maar gelukkig wordt!" Iets anders kan ik niet zeggen.

I-2: Hoe vond uw man het?

G: Die deed er iets moeilijker over. Maar hij accepteerde het ook, hoor. Absoluut! En hij heeft nou een leuke man, een - hoe heet het - een farmaceut. Die werkt in Groningen in het ziekenhuis.

I-1: Waar wonen ze?

G: In Lemmer.

I-1: O, Friesland.

G: Wel een eind weg, hoor. Ik ben net geweest.

I-2: Tijdens uw huwelijk, bent u toen nog lid geweest van verenigingen of clubs of ...

G: Nee, ik ben niet zo'n verenigingen-mens, denk ik.

I-2: U zei over uw tienertijd en uw lagere school leeftijd dat u graag las. Daar hield u zich vooral mee bezig?

G: Ja, absoluut!

I-2: Maar die verlegenheid, die hebt u op een gegeven moment overwonnen.

G: Ja, nou, toch, als ik onverwachts ... mij iets wordt gevraagd in een groep. Dat is het toch dan vooral, hè. Dan moet ik toch heel goed mijn hersens bij elkaar houden en toch over een drempel stappen. Heel vervelend is dat!

I-2: En hier in de Merenwijk, vindt u het een prettige wijk om hier te wonen?

G: Ja, heel plezierig. Nee, ik zit nog wel in een groep! Daar zit ik al heel lang in, daar zit ik al veertig jaar in. Dat is een groep vanuit de Studenten Ekklesia. En dat waren allemaal gemengd gehuwden. En toen had Henk van Breukelen [pastor Leidse Studenten Ekklesia], dat was een beetje de man van de Ekklesia. Die zei: "Goh, als we jullie nou eens bij elkaar zetten." Dus die groep die bestaat al, naar ik denk, al veertig jaar.

I-1: O, wat leuk!

G: Daar worden ... Het was begonnen als een geloofsgroep of een uitwisseling van geloofservaringen of zo. Maar het is langzamerhand zo een vriendengroep geworden waar we wel moeilijke dingen bespreken, hoor! Als er weer een interessant artikel in Trouw staat, dan geven we dat iedereen. Het is een hele serieuze groep.

Maar in het begin – daar hadden we het weer – in het begin voelde ik me er helemaal niet thuis, want er zaten drie hoogleraren in, de rest had allemaal een academische opleiding en ik dus niet. En dan voel je ... het voelt dan ... Dan zak ik gewoon naar beneden. Dan denk ik: nou, ik zit weer fout! En als ze dan inderdaad, als ik ook iets wilde zeggen, dan moest ik echt even goed van tevoren denken: wat ga ik nou precies zeggen? En dan ... maar goed, dat is nu ook, dat is wel over. Maar ik moet wel af en toe mezelf over iets heen helpen.

I-2: En gemengde huwelijken, daar bedoelt u mee dat de één bijvoorbeeld gereformeerd is en met een katholiek getrouwd is, of katholiek met iemand die niet gelooft getrouwd is? Dat soort huwelijken.

G: Ja. Maar Frank was dus niet gelovig. Maar toen Pieter geboren werd is Pieter gedoopt, en is Frank ook gedoopt. En hij heeft daarna belijdenis gedaan, ook bij de Ekklesia, dus dat is toch wel apart.

I-2: Dus u bent op een gegeven moment ook gaan kerken bij de Studenten Ekklesia?

G: Ik kerk daar altijd.

I-1: Dat is even iets ruimer dan de vast geloof ...

G: dan de vast [...]

I-1: Heb jij nog vragen?

I-2: Nee, ik ... En u zei van: "Ik heb niet zoveel te vertellen". Maar dat is toch nog heel veel geworden!

G: Ja, inderdaad. Ik zat ook te denken: wat heb ik toen gedaan en toen gedaan?

I-2: Zijn er nog dingen die niet aan de orde zijn geweest waarvan u zegt: “Dat had ik nog graag even willen vertellen?”

G: Nee.

I-1: Nog een afspraak over een foto!

I-2: We moeten dan het gesprek in ieder geval even afsluiten, of wil jij nog ...?

I-1: Nee, afsluiten maar.

I-2: In ieder geval willen we u heel erg bedanken voor de moeite die u heeft gedaan en voor alle informatie die u heeft gegeven. Dan zullen we nog even met u bespreken welke foto we voor het interview mee zullen nemen.